TBMM
ANAVATAN PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 26.12.2005
Sayı: 09/132

7/11790

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA**

Aşağıdaki sorularımın **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Hilmi GÜLER** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 26.12.2005

**Emin ŞİRİN**
**İstanbul Milletvekili**

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Hilmi GÜLER'in, 20 Aralık 2005 tarihinde TBMM'nin 37. Birleşiminin Beşinci Oturumunda yapmış olduğu konuşmada, "milletvekillerinin kutularına koyacağı" veya "ellerine vereceğini" ifade ettiği Mavi Akım'la ilgili bilgi notunda;

"İlk faturanın gönderilmesi ile ortaya çıkan ihtilafın çözümü için, beklenen olmuş ve Rus tarafının talebi ile taraflar görüşmelere başlamış ve bu görüşmeler sürdürülmüştür.

Anlaşma hükümlerine göre, sözleşmenin ilk altı aylık döneminde alım yükümlülüğü olmayan ve zaten gaz ihtiyacı bulunmayan Botaş, Rus tarafını **anlaşmaya zorlamak** için 12 Mart 2003 tarihinde, gaz alımını durdurmuştur.

Taraflar, ihtilafın çözümü amacı ile yapılan görüşmelerde, iddia ve savunmalarını sürdürmüş ve bir uzlaşmaya varılamamıştır.

Aradan geçen süre içerisinde, Botaş'ın direnmesi ve bu nedenle ihtilafın çözüme kavuşturulamaması üzerine; Gazexport tarafından gönderilen ve 26.05.2003 tarihinde Botaş'a tebliğ edilen 23.05.2003 gün ve 857 sayılı yazı ile, Gazexport'un tahkim ve hakem bildirimi Botaş'a iletilmiştir. Bunun, bir anlamda Gazexport'un Botaş üzerinde bir baskı yaratmak çabası olduğu düşünülmüş ve bunu önleyebilmek için gaz alımının durdurulmasına ilişkin uygulama sürdürülmüştür.

Botaş da; hakeminin seçimini, anlaşma ile yetkili kılınan Stockholm Ticaret Odası'na bırakmamak için, hakemini seçmiş ve 26.06.2003 tarihinde Gazexport'a bildirmiştir.

Ancak, tahkim sürecini başlatmasının yanı sıra, Rus tarafı, faturaları olması gereken formülü, kullanarak hesapladığı fiyat üzerinden göndermeye devam etmiş, faturaların iade edilmesi ve faturaların yeniden düzenlenerek gönderilmesine ilişkin Botaş'ın taleplerini kabul etmemiş ve Botaş tarafından, yapılan ödemeleri; eksik ödeme olarak nitelendirmiş, anlaşmada yer alan yanlış formüle hiç bir şekilde işlerlik kazandırmamıştır.

Botaş tarafından, düşünüldüğü ve hedeflendiği gibi, Rus tarafı; gaz alımının durdurulması, Mavi Akım ile ilgili kredi geri ödemelerinin başlaması ve gaz satış gelirine olan ihtiyaç ve yatırımın büyüklüğü gibi sebepler ile konunun tahkimde çözüm için yaşanabilecek uzun süreci beklemeksizin, bir an önce sulhen çözüm sağlayabilmek amacıyla, tüm sözleşmeler için fiyat ve miktar indirimini içeren bir paket önermiştir. Türk tarafı, bu öneri ile doğal gaz

temininde büyük ölçüde bağımlı olduğu Rus tarafını, al ya da öde miktarlarında indirim sağlamak ve genel bir fiyat indirimi alabilmek üzere yeniden pazarlık masasına oturtabilme şansını yakalamıştır. Botaş'ın ana amacı, ülke ihtiyacı olan gazın sorunsuz temini olduğundan, Botaş tahkimde oluşabilecek lehte bir karar çıksa bile, bu kararı, Rus tarafının sözleşmedeki fiyat revizyon hakkını kullanarak ve diğer sözleşme fiyatlarını emsal göstererek tekrar tahkime taşıma olasılığını dikkate almış, sözleşmelerin sürdürülebilir hale getirilmesi için ihtilafın sulhen çözümünde yarar görmüştür. Zira, bir başka önemli, ancak, sürekli gözden kaçırılan veya göz ardı edilen husus; sözleşmelerde yer alan ve taraflarca belirli sürelerde istenebilecek/kullanılabilecek fiyat revizyonu talep haklarıdır.

Öte yandan, Rusların hem teknik ve hukuki açılardan güçlü, hem de sözleşmedeki tahkim yerinin önceki yönetimlerin tercihi sonucu Stockholm oluşu, tarafların belirlediği iki hakemin baş hakem olarak hareket edecek üçüncü hakemi belirlemede anlaşamamaları halinde, baş hakemin Stockholm Ticaret Odası Başkanı tarafından atanacak oluşundan dolayı, tahkimden çıkacak kararın aleyhte olması, leyhte olması ihtimalinin çok üstünde, hatta, mutlak görülmüştür. Rusların tüm sözleşmelerinde, bunlardan doğacak uyuşmazlıklara ilişkin tahkim yerine ilişkin tercihlerinin Stockholm olduğu bilindiğinden, bunun tahkimde verilecek karara etkisi de dikkate alınmıştır.

Dolayısıyla, başlatılan ve sürdürülen bu müzakereler sırasında, Botaş tarafından tahkim prosedüründen vazgeçildiğinin iddia edilmesi yanlış ve yanıltıcıdır. Zira, tahkim başvurusu yapan Rus tarafıdır ve Türk tarafının tahkim prosedüründen vazgeçmesi, hem hukuken **mümkün değildir**, hem de böyle bir **vazgeçme olmamıştır**. Tahkim sürecinde, hele tahkim heyetlerinin oluşmadığı, dilekçelerin verilmediği, duruşmaların yapılmadığı, açıkçası tahkimdeki yargılamanın başlamadığı bir dönemde, oluşturulan ihtilafın, kamu yararı gözetilerek çözülmesi amacı ile üstelik tahkim yolundan feragat edilmeksizin, sadece askıya alınarak görüşmeler ve müzakereler yapılmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, 19 Kasım 2003 öncesinde Mavi Akım Sözleşmesinde yer alan fiyat, hiçbir zaman uygulanmamıştır.

Yukarıda anlatılan iş ve işlemleri yapanlar, yaptıklarını örtebilmek için, 19 Kasım 2003 tarihli düzenlemeler ile yanlış ve yanıltıcı iddialarda bulunmakta, bunların işbirlikçileri ile konuyu yeterli ölçüde araştırmaksızın ve/veya değerlendirmeksizin konuşanlar ve yazanlar da, bunlara hizmet etmekte, bu uğurda, yapılan hizmeti kötülemekten çekinmemektedir.

Ayrıca, tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Botaş'ın Gazprom/Gazexport ile yaptığı diğer anlaşmalar da göz önüne alındığında;

- genel teamüllere uymayan,
- teknik olarak hiçbir çalışma prensibi içermeyen ve
- daha önce değiştirilen
- tarafların gerçek iradelerini yansıtmadığı açıkça ortada olan,

Söz konusu formül ile ilgili ihtilafın, tahkimde lehe çözümünün zorluğu, hatta imkansızlığı yanında, Botaş için, en az fiyat kadar önem arz eden alım taahhütlerinin indirilmesinin mümkün olmadığı da bir gerçektir.

7/11790

Mavi Akım olarak adlandırılan Anlaşmanın hazırlanması ve imzalanması süreci ile sonrası incelendiğinde, formülün yazımında bir hata olduğu ve aslında, daha önce bu hatanın, BOTAŞ ve Bakanlık tarafından düzeltildiği anlaşılmaktadır.

Botaş; anlaşmada yer alan formülü inceledikten ve bu formüldeki yazım hatasını tespit ettikten sonra; mevcut yanlışlığı anlaşmanın tümü ile yeniden ele alınması için bir fırsat kabul etmiş, bu yanlışlığı bir ihtilaf haline getirerek ve bunu sürdürerek; önceki dönemlerde görev üstlenen yönetimler tarafından yapılan tüm sözleşmelerde yer alan farklı fiyatları ve bunun yanında, çekilmez ölçüdeki al ya da öde yükümlülüklerini azaltmayı ve bunlara ilave bazı ek yararlar sağlamayı amaç edinmiştir.

Yapılan yeni düzenlemeler sonucu; Botaş, 2005 yılı Kasım ayı sonu itibariyle, alınan gaz bedeli olarak, yaklaşık 339 milyon dolar daha az ödeme yapmıştır."

**Sorular:**

1- Botaş'ın 2005 yılı kasım ayı sonu itibariyle alınan gaz bedeli olarak, yaklaşık 339 milyon dolar az ödeme yaptığı nasıl hesaplanmaktadır? Hesabın tam olarak dökümü nedir? Bu beyanınızı nasıl ispat ediyorsunuz?
2- Tahkim sürecinin devamı, Botaş'a ne gibi zararlar getirebilirdi? Tahkimin kaybedileceği konusunda nasıl bir kesin kanaata vardınız? Bu konuda, hangi hukukçulardan, hangi hukuki görüşleri aldınız? Tahkimden vazgeçme kararınızın hukuki dayanak ve mesnetleri nelerdir? Çıkacak kararın aleyhte olması nasıl "mutlak" görülmüştür? Karşı tarafın başlattığı tahkim sürecine uymamak vazgeçme değilse nedir?
3- Sözkonusu itilafın sebebi olan ve Türkiye'nin menfaatlerini koruyan ilk formülün yanlış olduğu kesin tespitine hangi hukuki dayanaklarla varılmıştır?
4- Dağıtılan belgede bahsedilen, "Yaptıklarını örtebilmek için 19 Kasım 2003 tarihli düzenlemeler ile ilgili yalan ve yanlış iddialarda bulunanlar" kimlerdir? Yine ayrıca, bunların "işbirlikçileri" liste olarak kimlerdir?